

АРХІТЕКТОНІКА СУКУПНОГО ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ: ПОЗИТИВНІ СИНЕРГЕТИЧНІ ЕФЕКТИ ТА СУКУПНІ РИЗИКИ

© 2017 ПОРТНА О. В.

УДК 336.13.051

Портна О. В.

Архітекtonіка сукупного фінансового потенціалу України: позитивні синергетичні ефекти та сукупні ризики

Мета статті полягає у визначенні позитивних синергетичних ефектів і сукупних ризиків архітекtonіки сукупного фінансового потенціалу України. На основі розгляду низки аспектів архітекtonіки сукупного фінансового потенціалу України із застосуванням системного підходу визначено, що у процесі взаємодії складових сукупного фінансового потенціалу країни як системи виникає декілька видів синергії: мобілізаційна, накопичувальна, реалізаційна. Створення та реалізація позитивних синергетичних ефектів здійснюється за допомогою певної інфраструктури. За функціональним призначенням для сукупного фінансового потенціалу країни та його синергетичних ефектів у складі цієї інфраструктури виокремлено складові: грошово-кредитні установи, фінансові ринки, бюджетна система. Підґрунтям створення та реалізації синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни як забезпечувального ресурсу національної економіки стає приватно-публічне фінансове партнерство. Але поряд із позитивними синергетичними ефектами архітекtonіки сукупного фінансового потенціалу країни з'являються і сукупні ризики. До сукупних ризиків, які характеризуються втратами ресурсів, зменшенням обсягів надходжень і фінансування, зниженням віддачі від використання ресурсів як у розрізі складових, так і сукупного фінансового потенціалу України загалом, погіршенням фінансово-економічного стану країни тощо, можна віднести: глобалізацію, фінансіалізацію, витоки ресурсів, тінізацію фінансово-економічної сфери, ліквідність, кредитні, процентні, валютні, інфляційні, виробничі ризики, приватизацію, децентралізацію, викривлення фінансово-економічної інформації. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є визначення заходів посилення позитивних синергетичних ефектів та обмеження, а також нейтралізації ризиків сукупного фінансового потенціалу країни.

Ключові слова: сукупний фінансовий потенціал країни, позитивні синергетичні ефекти, ризики.

Бібл.: 10.

Портна Оксана Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: portna@biqmir.net

УДК 336.13.051

UDC 336.13.051

Портная О. В. Архитектоника совокупного финансового потенциала Украины: положительные синергетические эффекты и совокупные риски

Portna O. V. The Architectonics of the Aggregate Financial Potential of Ukraine: Positive Synergetic Effects and Overall Risks

Целью статьи является определение позитивных синергетических эффектов и совокупных рисков архитектоники совокупного финансового потенциала Украины. На основе рассмотрения ряда аспектов архитектоники совокупного финансового потенциала Украины с применением системного подхода определено, что в процессе взаимодействия составляющих совокупного финансового потенциала страны как системы возникает несколько видов синергии: мобилизационная, накопительная, реализационная. Создание и реализация позитивных синергетических эффектов осуществляется с помощью определенной инфраструктуры. По функциональному назначению для совокупного финансового потенциала страны и его синергетических эффектов в составе данной инфраструктуры выделены составляющие: денежно-кредитные организации, финансовые рынки, бюджетная система. Основой создания и реализации синергетических эффектов совокупного финансового потенциала страны как обеспечивающего ресурса национальной экономики становится частно-публичное финансовое партнерство. Но вместе с позитивными синергетическими эффектами архитектоники совокупного финансового потенциала страны возникают и совокупные риски. К совокупным рискам, которые характеризуются потерями ресурсов, уменьшением объемов поступлений и финансирование, снижением отдачи от использования ресурсов как в разрезе составляющих, так и совокупного финансового потенциала Украины в целом, ухудшением финансово-экономического состояния страны и т. п., можно отнести: глобализацию, финансиализацию, утечки ресурсов, тинизацию финансово-экономической сферы, ликвидность, кредитные, процентные, валютные, инфляционные, производственные риски, приватизацию, децентрализацию,

The aim of the article is to determine the positive synergetic effects and overall risks of the architectonics of the aggregate financial potential of Ukraine. Based on the consideration of a number of aspects of the architectonics of the aggregate financial potential of Ukraine using the system approach, it is determined that in the process of interaction of the components of the aggregate financial potential of the country as a system, several types of synergy arise: mobilization, accumulative, realization one. The creation and implementation of positive synergies are carried out with the help of a certain infrastructure. According to the functional purpose for the aggregate financial potential of the country and its synergetic effects, the components of this infrastructure are: monetary organizations, financial markets, and the budget system. The basis for the creation and implementation of synergetic effects of the aggregate financial potential of the country as a resource providing for the development of the national economy is a private-public financial partnership. But together with positive synergetic effects of the architectonics of the aggregate financial potential of the country, overall risks also arise. The overall risks are characterized by loss of resources, decline in the volumes of receipts and financing, decreased efficiency of the resource use both in the context of the aggregate financial potential of Ukraine and its components, deterioration of the financial and economic condition of the country, etc. They include the risks of globalization, financialization, resource leaks, shadowing of the financial and economic sphere, liquidity, as well as credit, interest, currency, inflation, production risks, and risks of privatization, decentralization, distortion of financial and economic information. Prospects for further research in this direction are the identification of measures to strengthen positive synergies and limit and neutralize the risks of the aggregate financial potential of the country.

искаженіе фінансово-економічної інформації. Перспективами дальніших досліджень в даному напрямленні являється определене мероприятия по усилению позитивных синергетических эффектов и ограничению, а также нейтрализации рисков совокупного финансового потенциала страны.

Ключевые слова: совокупный финансовый потенциал страны, позитивные синергетические эффекты, риски.

Библ.: 10.

Портная Оксана Валентиновна – кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры экономической теории и экономических методов управления, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: portna@biqmir.net

Keywords: aggregate financial potential of the country, positive synergetic effects, risks.

Bibl.: 10.

Portna Oksana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree of the Department of Economic Theory and Economic Methods of Management, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: portna@biqmir.net

Постановка проблеми. Реалізація як тактичних, так і стратегічних завдань стабілізації та розвитку фінансово-економічної сфери України у сучасному глобалізаційному просторі можлива у поєднанні цілей та інтересів усіх учасників фінансово-економічних відносин, завдяки посиленню взаємодії фінансової та економічної складових суспільного життя, врахуванню особливостей і параметрів наявних і майбутніх як позитивних синергетичних ефектів, так і сукупних ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища як усіх складових, так і сукупного фінансового потенціалу України загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань фінансово-економічної, бюджетної, інституційної архітектури розглядали А. Гриценко, Д. Міщенко, І. Чугунов, Т. Меркулова, О. Носова, О. Портна та багато ін. Фінансові кризи, фінансова безпека стали об'єктами досліджень О. Барановського, В. Гейця, Т. Богдан та багато ін.

Невирішені раніше частини проблеми. З огляду на значну опрацьованість вітчизняними вченими як різних аспектів архітектури, її позитивних синергетичних ефектів, так і проблем фінансово-економічних криз, слід зазначити, що, як архітектурі сукупного фінансового потенціалу України приділено мало уваги, так і у цьому руслі визначенню його позитивних синергетичних ефектів і сукупних ризиків.

Мета статті. Визначення позитивних синергетичних ефектів і сукупних ризиків архітектури сукупного фінансового потенціалу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі опрацьовання надбань науковців, попередніх досліджень архітектури та застосування системного підходу до розгляду сукупного фінансового потенціалу країни [5; 6] можна визначитися з багатьма невирішеними раніше аспектами зазначених проблем. На нашу думку, влучно та емко сформулювала загальний принцип синергії В. Решетило [7]. Спираючись на її дослідження економічної синергетики реалізації ринкового потенціалу інституціональних систем та застосовуючи її висновки до об'єкта нашого дослідження, сформулюємо загальний принцип синергії сукупного фінансового потенціалу країни: ефективність, яка виникає при взаємодії різних складових цілісної емергентної системи сукупного фінансового потенціалу країни, набагато вище, ніж проста сума ефектів, яку можна отримати від функціонування кожної складової окремо.

Залежно від результатів, що виникають у процесі взаємодії складових сукупного фінансового потенціалу країни, що обумовлено його виконанням основних функцій, виникає декілька видів синергії: мобілізаційна, накопичувальна, реалізаційна. Мобілізаційна синергія обумовлена процесами мобілізації сукупного фінансового потенціалу країни, що включає фінансові ресурси всіх його складових. Мобілізаційна синергія виникає внаслідок активної мобілізації та взаємодії складових сукупного фінансового потенціалу країни. У процесі мобілізації фінансових ресурсів усіх складових сукупного фінансового потенціалу країни зростає синергетичний ефект, адже передбачається мобілізація сукупності ресурсів, а не просто арифметичне поєднання потенціалів. Накопичувальна синергія проявляється у процесах накопичення мобілізованої сукупності фінансових ресурсів усіх складових сукупного фінансового потенціалу країни. У процесі накопичення мобілізованих ресурсів всіх складових сукупного фінансового потенціалу країни синергетичний ефект від їх комплексної взаємодії зростає. Реалізаційна синергія пов'язана з тим, що результати реалізації мобілізованого та накопиченого сукупного фінансового потенціалу країни значно перевищують результати реалізації фінансових потенціалів його складових, зазначене характеризується появою додаткових джерел фінансово-економічного зростання та нових можливостей, оптимізацією грошових потоків, на основі акумуляції та перерозподілу сукупності фінансових ресурсів – зростанням фінансових можливостей всіх суб'єктів сукупного фінансового потенціалу країни.

Синергетичні ефекти сукупного фінансового потенціалу країни значно збільшуються при виконанні умов внутрішньо узгодженого функціонування всіх його елементів і складових за рахунок їх внутрішніх зв'язків, що призводить до формування у сукупного фінансового потенціалу країни здатності до гнучкого реагування на загальні фінансово-економічні умови, які швидко змінюються.

Створення і реалізація позитивних синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни як системи здійснюється за допомогою певної інфраструктури, яка відображає сукупність способів функціонування фінансових відносин і визначає організаційно-економічні форми руху ресурсів сукупного фінансового потенціалу країни як системи. Головним призначенням цієї інфраструктури, відповідно до визначених нами вище основних функцій

і позитивних синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни, виступає забезпечення мобілізації, накопичення та реалізації сукупності фінансових ресурсів. За функціональним призначенням для сукупного фінансового потенціалу країни та його синергетичних ефектів у складі цієї інфраструктури доцільно виділити певні складові.

Грошово-кредитні установи через мобілізацію, накопичення та реалізацію (на основі руху грошей та кредиту) фінансових ресурсів складових сукупного фінансового потенціалу країни залучаються до складу інфраструктури створення та реалізації синергетичних ефектів тією мірою, якою вона забезпечує функціонування економічних форм існування фінансів і фінансових ресурсів.

Фінансові ринки через мобілізацію, накопичення та реалізацію фінансових ресурсів забезпечують рух грошових коштів і їх еквівалентів, що може відбуватися в формі обміну на ринках грошей і цінних паперів.

У контексті розгляду синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни зазначені складові інфраструктури мають забезпечити його мобілізацію, накопичення та реалізацію на основі оптимального розміщення сукупних ресурсів, оптимізацію способів їх переміщення у часі і просторі, ліквідність тощо.

Але складовими, які ми розглянули вище, не вичерпується інфраструктура зі створення та реалізації синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни. На нашу думку, вагомою складовою зазначеної інфраструктури є бюджетна система. Це обґрунтовується таким: ресурси, які мобілізуються та накопичуються у бюджетах різних рівнів, є значущою складовою як фінансів держави, так і сукупного фінансового потенціалу країни; за рахунок мобілізованих і накопичених бюджетних ресурсів відбувається переміщення та вкладання ресурсів (бюджетне фінансування, бюджетне кредитування тощо); держава бере активну участь у запозиченнях як на зовнішньому ринку, так і на внутрішньому, для покриття дефіциту бюджету, тобто знов-таки стає суб'єктом, який мобілізує, накопичує та реалізує фінансові ресурси через бюджетну систему.

Бюджетна система – система організації фінансових відносин, яка через мобілізацію, накопичення та реалізацію оперує фондами грошових коштів.

Без зайвої деталізації мобілізовані, накопичені та ті, що реалізуються, ресурси сукупного фінансового потенціалу країни, що активізовані відповідною інфраструктурою створення та реалізації позитивних синергетичних ефектів, можна поділити на: підсистему приватних фінансових ресурсів, тобто відносини без участі держави, а фізичних осіб, суб'єктів господарювання, різних організованих груп всередині відповідного групування та між ними, що включає ресурси суб'єктів господарювання, населення тощо; підсистему публічних фінансових ресурсів, тобто відносини за участю держави, що включають ресурси держави.

Враховуючи дані стосовно структури сукупного фінансового потенціалу країни, найбільшої питомої ваги фінансових ресурсів підприємств і значної частки фінансів населення, ми пропонуємо за основу взаємодії складових сукупного фінансового потенціалу країни взяти приватно-державне фінансове партнерство.

З огляду на зазначене, можна визначити, що синергетичні ефекти сукупного фінансового потенціалу країни створюються та реалізуються через відповідну інфраструктуру на основі поєднання приватних і публічних фінансових ресурсів. З урахуванням сказаного напрошуються такі висновки: по-перше, синергетичні ефекти сукупного фінансового потенціалу країни опосередковуються організацією приватно-публічної фінансової взаємодії, призначенням якої є мобілізація та накопичення фінансових ресурсів суб'єктів взаємодії, перерозподіл акумульованих ресурсів від приватного сектора до публічного і у зворотному напрямку з метою їх ефективної реалізації; по-друге, приватно-публічне фінансове партнерство є основою та результатом створення та реалізації синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни, адже приватні фінансові ресурси відіграють більш значущу роль у структурі сукупного фінансового потенціалу країни, яка постійно збільшується, на відміну від публічних ресурсів.

Тобто приватно-публічне фінансове партнерство як форма взаємодії фінансових ресурсів є підґрунтям створення та реалізації синергетичних ефектів сукупного фінансового потенціалу країни як забезпечувального ресурсу національної економіки.

Сукупний фінансовий потенціал країни – це відкрита система, в якій незначні ресурси на вході можуть забезпечити могутній потік благ на виході. Система має сукупність засобів і способів впливу, тобто управління. Тож доцільним є розгляд структурно-управлінської компоненти в архітектоніці сукупного фінансового потенціалу України, яка виконує певні функції задля досягнення визначених цілей. Отже, якщо регуляторами фінансових ринків і системи грошово-кредитних і фінансових установ, тобто фінансового сектора, є НБУ, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, то такі інституції через виконання ними певних функцій, які закріплено у законодавчо-нормативних актах, треба виокремити у суб'єкти структурно-управлінської компоненти в архітектоніці сукупного фінансового потенціалу України. Зазначені інституції здійснюють вплив як на окремі складові сукупного фінансового потенціалу країни, так і на процеси, які характеризують його інфраструктуру шляхом відповідного нормативного регулювання, здійснення контролю тощо. Відносинами щодо формування та використання ресурсів бюджетів усіх рівнів управляють через податкове та бюджетне законодавство, що включає: Конституцію, Податковий кодекс, Бюджетний кодекс, Митний кодекс, Закон «Про Державний бюджет України», інші закони, що регулюють бюджетні відносини, нормативно-правові акти КМУ та інших органів виконавчої влади тощо. Всі зазначені інституції є підпорядкованими Президенту України та підзвітними Верховній Раді України. Таким чином, структурно-управлінська компонента архітектоніки сукупного фінансового потенціалу України передбачає діяльність складної багатofункціональної системи, що є інтегрованою в загальну систему управління країною.

Але синергетичні ефекти, які можна отримати у процесі активної взаємодії різних складових сукупного фінансового потенціалу країни, можуть бути не тільки позитивними, з'являються й сукупні ризики. Сучасність характеризується різким зростанням динамізму всіх фінансово-економічних сфер життя та зростанням ризиків, невизначеністю розвитку всіх сторін життєдіяльності суспільства [3].

Сукупні ризики, незважаючи на їх конкретні форми прояву, тягнуть за собою втрати фінансових ресурсів, зменшення обсягів надходжень і фінансування, зниження віддачі від використання ресурсів як у розрізі складових, так і сукупного фінансового потенціалу України загалом, погіршення фінансово-економічного стану країни тощо. А зазначене залежить від широкого спектра фінансових, економічних, управлінських, політичних і соціальних аспектів, які впливають на зміни стану національного господарства.

Світові та регіональні фінансово-економічні диспропорції між країнами супроводжуються переливами ресурсів у пошуку кращих можливостей та більш сприятливих і більш прибуткових сфер вкладення в інших державах, постійно зростаючою динамікою фінансових потоків у всьому світі, а отже, і значними економічними змінами у країнах, коли їх ринки стають більш відкритими для міжнародних витоків чи ін'єкцій ресурсів. Тобто переливи ресурсів, а саме їх витоки, стають ризиком втрати певних обсягів сукупного фінансового потенціалу країни. Сучасна ситуація в Україні поряд із значними ін'єкціями фінансових ресурсів характеризується і значними витоками. Але існують різні аспекти витоків національних ресурсів (офіційні та тіньові), що концентруються на рахунках іноземних банків (наприклад, в офшорних зонах). Витоки тіньових ресурсів обумовлені тіньовим як походженням, так і оборотом таких ресурсів, що складають значну частку ВВП України. Наведене дає змогу виокремити сукупний ризик, що полягає в тінізації економіки, а отже, виведенні значних обсягів сукупного фінансового потенціалу країни з офіційного обороту у тіньовий.

Сукупним ризиком стають процеси надмірної концентрації ресурсів у найбільших банках, тобто відбувається значне перевищення банківського сектора над річним ВВП держав, що є характерним і небезпечним для багатьох країн світу. Надмірне залучення ресурсів підвищує потенційну загрозу неплатоспроможності банків, що значно підсилює ризики. Також означені процеси містять як сам ризик настання банкрутства, так і потенційні наслідки банкрутства на економіку. У такому разі постає проблема стійкого профіциту, тобто надлишкової ліквідності банківської системи, що простежується у багатьох країнах світу. Але, як зазначають І. Семенча та А. Головченко [9], проблема формування ліквідності комерційних банків є актуальною як щодо недостатньої, так і надлишкової ліквідності. Ліквідність банківської системи є складним і динамічним явищем, що безпосередньо залежить від загального стану економіки та при цьому може виступати і однією з серйозних причин поглиблення економічної кризи.

Іншим аспектом окреслених проблем є виокремлення фінансового капіталу, який автономно функціонує поза

межами створення ВВП, характеризує сучасні фінансово-економічні процеси багатьох країн, збільшує невизначеність світових фінансово-економічних перспектив, підвищує ймовірність виникнення фінансових криз тощо. Тобто значним сукупним ризиком є домінування фінансової індустрії у світовій економіці, фінансових активів над іншими активами, фондових ринків серед інших ринків, тобто подальша фінансіалізація, а отже, динамічний розвиток фінансового сектора.

Зазначене стає підставою виокремлення таких сукупних ризиків сукупного фінансового потенціалу країни, що мають місце як на національному, так і на глобальному рівнях. Зростання фінансового сектора, вкладення фінансових ресурсів у активи з високим рівнем доходу (витоки фінансових ресурсів із виробництва у спекулятивну сферу), значна привабливість фінансових інструментів, превалювання спекулятивних операцій і зростання віртуального капіталу має своїми наслідками ціновий дисбаланс на товарному та фінансовому ринках, розбалансовує матеріально-речову та вартісну структуру економіки, обмежує спрямування фінансових ресурсів у реальний сектор, а зазначене, своєю чергою, тягне за собою як негативні наслідки, так і підвищення ймовірності таких ризиків: дефіцит фінансування реального сектора, зменшення обсягів виробництва, неплатоспроможність, зниження темпів розвитку інших секторів і сфер економіки.

Україна не є винятком і включена у зазначені світові процеси. Але, як зазначає О. Руда, порівняно із країнами з розвинутою ринковою економікою рівень потужності розвитку фондових бірж України, показником якого є співвідношення частки капіталізації лістингових компаній до ВВП країни, дещо низький і становить лише 19,7 % сукупного ВВП, тоді як найбільш розвинений акціонерний капітал у Великобританії – 122,2 %, США – 114,9 % [8, с. 796].

Узагальнюючи проблеми, спираючись та підтримуючи думки дослідників банківської системи України, що здійснювали І. Семенча, А. Головченко [9] та ін., можна навести такі сукупні ризики: ліквідність (як недостатня, так і надлишкова); валютні курси; інфляція; облікова ставка; невизначеність інвестиційних можливостей; недостатня прозорість діяльності; неефективні адміністративні рішення; недостатня захищеність прав громадян та інвесторів; зростання недовіри до фінансової системи тощо. Отже, це кредитні, процентні, валютні, інфляційні, виробничі тощо сукупні ризики.

Кризова фінансово-економічна ситуація у розвинутих країнах вторинним ефектом має негативні наслідки для національних господарств країн, що розвиваються. За даними НБУ [4; 2, с. 15], зараз відбувається укріплення долара США, що, на перший погляд, має начебто позитивний ефект, адже дає змогу компенсувати нестачу світового попиту, обумовлену слабкістю решти провідних економік світу (зокрема Єврозони та Японії). Але в той же час завдяки цьому з'являються і негативні побічні ефекти, а отже, й ризики, що позначаються на закритті світових дисбалансів (дефіциту поточного рахунку США в середньому на наступні п'ять років – 2,8 % до ВВП поряд із профіцитами поточного рахунку Єврозони та Китаю – 1,9 % та 2,5 % відповідно), які були в основі останньої світової

кризи, а також залежність світової економіки від економіки США. Традиційно вважається, що укріплення долара США є несприятливим для нових ринкових економік із точки зору інвестиційних можливостей, оскільки захоплює інвесторів до перерозподілу потоків капіталу до США, підвищує вартість обслуговування боргу, деномінованого в доларах США.

Проблеми фінансового сектора тягнуть за собою ризики погіршення ситуації і невизначеність не тільки фінансово-кредитної системи. Наслідками зазначених процесів для одних суб'єктів економіки стає дефіцит фінансування, для інших – неплатоспроможність. Зниження кредитоспроможності призводить до обмеженості обсягів залучення коштів і виникнення ризику фінансування. Нестача фінансових ресурсів, своєю чергою, призводить до ризику платоспроможності, нездатності мати у потрібному обсязі та відповідної якості активи. Тобто ризик платоспроможності трансформується у ризик формування активів. Результатом висвітлених процесів може бути скорочення доходів і погіршення фінансово-економічних результатів діяльності реального сектора, що згодом спровокує ризик прибутковості, а надалі, внаслідок нестачі фінансових ресурсів на здійснення діяльності, може призвести до посилення ризику платоспроможності. У таких умовах з'являються ризики досягнення беззбитковості діяльності. За сучасних фінансово-економічних умов в Україні перспективи таких ризиків збільшуються, оскільки формування фінансових ресурсів залежить як від зовнішнього, так і від внутрішнього фінансування. Наприклад, процесу формування власних внутрішніх ресурсів має передувати прибутковість діяльності за попередні роки, за рахунок якої формуються такі ресурси на наступний період.

На нашу думку, сукупним ризиком сукупного фінансового потенціалу країни можна вважати ймовірність втрат ресурсів через приватизацію, адже Україна має сумний досвід проведення приватизації за роки незалежності, коли практично задарма приватизували багато державного майна. Тож з наявного досвіду напрашується підсумування, що у будь-якому разі проведення приватизації потягне за собою витоки та втрати фінансових ресурсів.

Сукупним ризиком є значна боргова залежність України. Посилаючись на думки І. Чуркіної [10, с. 840–841] та поділяючи їх, слід зазначити, що головний ризик зростання заборгованості полягає як в її розмірі, так і в нерозумному витрачанні залучених коштів. Зростання заборгованості має своїми наслідками ризики: формування фінансової залежності країни від зовнішніх ресурсів; нарощення зовнішнього боргу держави; формування «споживачього» типу економіки; перетворення проблеми обслуговування боргу в проблему запозичення; здешевлення національної грошової одиниці; зубожіння населення в довгостроковій перспективі, замороження соціальних виплат та ін.

До сукупних ризиків сукупного фінансового потенціалу країни також можна віднести децентралізацію, що характеризується складними політичними, управлінськими, фінансово-економічними та соціальними процесами. Ризиками децентралізації є виникнення боротьби між різними групами фінансово-економічних і політичних інтересів.

Іншим аспектом проблеми є питання, чи зможе фінансова база місцевих бюджетів витримати не тільки фінансування виконання делегованих повноважень, а й забезпечити у необхідному обсязі всі витрати місцевих громад та при цьому мати можливості розвитку території.

Також, на нашу думку, сукупним ризиком є те, що інформація статистичних спостережень і адміністративні дані, які використовуються для розрахунку обсягів сукупного фінансового потенціалу України, містять значні помилки та похибки (наприклад, у платіжному балансі України [4]), що потребує визначення пов'язаних із цим ризиків. Це стосується ризиків викривлення облікової та звітної інформації, що може тягнути за собою втрати ресурсів. Крім того, методи експертної оцінки, які використовують для визначення окремих показників у офіційній статистиці у розрізі різних складових сукупного фінансового потенціалу країни, інформація статистичних спостережень щодо яких відсутня, також можуть призводити до появи відхилень. Іще однією причиною помилок є проталини у базі даних [1]. Означене свідчить, насамперед, про слабкі місця у виконанні (або за відсутності виконання) дій осіб, які складають звіти та несуть відповідальність. А негативним результатом може стати не тільки надання неякісної, викривленої інформаційної бази для здійснення аналізу та прогнозування, а також втрати ресурсів від неповної чи / або неправдивої їх оцінки.

Висновки. У підсумку можна зазначити, що як позитивні синергетичні ефекти, так і сукупні ризики сукупного фінансового потенціалу України виникають внаслідок багатьох як зовнішніх, так і внутрішніх фінансово-економічних, політичних причин. Сукупні ризики впливають на створення та реалізацію позитивних синергетичних ефектів і водночас гальмують ці процеси, що стримує активне формування та ефективне функціонування сукупного фінансового потенціалу країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Інфляційний звіт. Березень 2015 року // Національний Банк України: офіц. інтернет-представництво. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=127169
3. Краус Н. М. Вплив інноваційної глобалізації на інноваційну глокалізацію економіки України крізь призму інституціоналізму та колаборації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 3–8.
4. Національний банк України: офіц. інтернет-представництво. URL: <http://www.bank.gov.ua/>
5. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал країни: системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 293–298.
6. Портна О. В. Сутність та синергетичні ефекти архітекtonіки сукупного фінансового потенціалу країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10 (172). С. 404–409.
7. Решетило В. П. Економічна синергетика реалізації ринкового потенціалу інституціональних систем: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.01.01. Харків, 2006. 36 с.
8. Руда О. Л. Функціонування фондового ринку України, проблеми та перспективи розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 794–798.

9. Семенча І. Є., Головченко А. М. Ліквідність банківської системи в умовах фінансової нестабільності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 686–689.

10. Чуркіна І. Є. Узгодження національної бюджетної політики з вимогами міжнародних фінансових інституцій: позитивні та суперечливі наслідки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 836–841.

REFERENCES

Churkina, I. Ye. "Uzhodzhennia natsionalnoi biudzhetnoi polityky z vymohamy mizhnarodnykh finansovykh instytutsii: pozytyvni ta superechlyvi naslidky" [Coordination of national budgetary policy with the requirements of international financial institutions: positive and contradictory effects]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 6 (2015): 836-841.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: ofits. sait. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"Inflatsiynyi zvit. Berezen 2015 roku" [The inflation report. March 2015]. Natsionalnyi Bank Ukrainy: ofits. internet-predstavnytstvo. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=127169

Kraus, N. M. "Vplyv innovatsiinoi hlobalizatsii na innovatsiinu hlobalizatsiiu ekonomiky Ukrainy kriz pryзму instytutsionalizmu ta kolaboratsii" [The impact of innovation globalization of innovation globalgate of economy of Ukraine through the prism

of institutionalism and collaboration]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 9 (2016): 3-8.

Natsionalnyi bank Ukrainy: ofits. internet-predstavnytstvo. <http://www.bank.gov.ua/>

Portna, O. V. "Sutnist ta synerhetychni efekty arkhitektoniky sukupnoho finansovoho potentsialu krainy" [The nature and synergies of the architectonics of the aggregate financial potential of the country]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 10 (172) (2015): 404-409.

Portna, O. V. "Sukupnyi finansovy potentsial krainy: systemnyi pidkhid" [The aggregate financial potential of a country: system approach]. *Biznes Inform*, no. 9 (2013): 293-298.

Ruda, O. L. "Funktsionuvannia fondovoho rynku Ukrainy, problemy ta perspektyvy rozvytku" [The functioning of the stock market of Ukraine, problems and prospects of development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 6 (2015): 794-798.

Reshetylo, V. P. "Ekonomichna synerhetyka realizatsii rynkovoho potentsialu instytutsionalnykh system" [Economic synergy realization of the market potential institutional systems]. *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.01.01, 2006*.

Semencha, I. Ye., and Holovchenko, A. M. "Likvidnist bankivskoi systemy v umovakh finansovoi nestabilnosti" [Liquidity of the banking system in the conditions of financial instability]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 6 (2015): 686-689.